

**Nagovor predsednika Zveze slovenskih častnikov,
dr. Alojza Šteinerja ob komemoraciji na grobišču 1. svetovne vojne
v Ukancu, 21. oktobra 2017**

- spoštovana g. župan in podžupan občine Bohinj,
- spoštovane ekscelence in drugi tuji diplomatski predstavniki v Republiki Sloveniji,
- drage veteranke in veterani ZVVS ter predstavniki ostalih domoljubnih organizacij in kolegi iz Združenja slovenskih častnikov,
- spoštovani pripadniki slovenske vojske, cenjeni zbrani.

Lepo vas pozdravljam na današnji komemoraciji na vojaškem pokopališču iz 1. svetovne vojne.

Čez tri dni bo minilo 100 let odkar je v dvanajsti soški bitki še zadnjič zagrmelo orožje in zatem po preboju vojaških okopov pri Kobaridu, na Kolovratu in Matajurju dokončno utihnilo na celotnem območju Soške fronte. Bojni položaji in vse kar je pozicijsko bojevanje v tistem času spremljalo, so se oddaljili od slovenskih ozemelj na območja proti zahodu ob reki Tilment in zatem ob reki Piavi. Na območjih, kjer je dve leti in pol divjala vojna so ostala razdejanja, zapuščeni vojaški okopi in številni grobovi padlih in mrtvih vojakov. Ti so bili po večini pokopani v zaledju bojnih položajev. Ravno zaledja so v času obstoja fronte in še bolj po njenem koncu kazala krutosti množične vojne.

Prva svetovna vojna je v 888 dneh na slovenskem ozemlju zahtevala preko 80.000 razseljenih civilnih oseb in preko 300.000 padlih vojakov različnih narodnosti na obeh straneh. Ali povprečno skoraj 340 vsak dan vojne, oziroma za bataljon vojakov na vsaka dva dni. Vojna, v alpskem svetu še posebej, je do konca dehumanizirala vojaštvo. Večina tistih, ki so preživeli, so si želeli, mnogi med njimi pa tudi poudarjali – nikoli več. Žal so se pohlep po vojaškem reševanju političnih vprašanj in želja po vojaški slavi ter kanzanju tega, kako razvrednoteno je življenje posameznika, v še hujši obliki ponovili v drugi svetovni vojni. Vse to v času, ko so spomini in rane iz prve velike vojne, bile še sveže in preživele priče gorja še žive.

Zato je tudi na današnji komemoraciji, posebej pa ob 100 letnici konca bojev v prvi svetovni vojni na slovenskih tleh, treba še enkrat, glasno in jasno ponoviti sporočilo, da v sodobni Evropi in med njenimi narodi ni mesta za vojno. Predvsem zaradi spomina na padle vojake, njihovo gorje, ki so ga doživljali in trpljenje njihovih svojcev. Posebej pa zaradi opomina, današnjim politikam in generacijam.

Širše območje Bohinja, je ves čas obstoja Soške fronte od junija 1915 do novembra 1917, bilo zelo pomembno za vse vidike logistične oskrbe enot na krnskem in tolimnskem bojišču. Zaradi železniške povezave je tod tekla ena najpomembnejših oskrbnih žil za fronto, tu pa je bilo tudi pomembno oskrbno prekladalno mesto in korpusno ter divizijske oskrbne baze in bolnice. Zaradi tega je bilo območje tudi komunikacijsko vozlišče, od koder so potekale oskrbne poti in žičniške povezave do druge ali celo prve bojne črte visoko v planinskem svetu. Za marsikaterega vojaka je vrnitev v ta območja z bojnih položajev v gorah, na tako imenovano konsolidacijo, predstavljalo ne-le vrnitev iz pekla oziroma umik pred belo smrtjo v gorah v bolj

normalno vojaško življenje, ali na okrevanje. Obenem pa tudi podaljševanje upanja v preživetje.

Na tukajšnjem vojaškem pokopališču v Ukancu je 282 grobov, pokopanih pa je verjetno več oseb, saj zadnji grob nosi številko 296. Z imeni pokopanih se je ohranilo še 221 grobov. Na pokopališču so pokopani vojaki, madžarske, poljske, slovaške, slovenske in ukrajinske narodnosti. Poleg avstrogrskih so tu tudi grobovi 17 ruskih, dveh romunskih in enega italijanskega vojnega ujetnika ter enega civilnega nosača.

Spoštovani

Ker je današnja komemoracija posvečena tudi dnevni spomina na mrtve, naj moj poklon na tem vojaškem pokopališču, poleg omenjenim vojakov različnih narodnosti iz časov prve svetovne vojne, gre tudi padlim Slovincem v drugi svetovni vojni in še posebej žrtvam vojne za samostojno Slovenijo.

Izražam zahvalo Območnemu združenju veteranov vojne za Slovenijo Zgornja Gorenjska za organizacijo današnje, kot tudi vseh prejšnjih svečanosti. Hvala tudi tistim, ki skrbite za urejenost obeh pokopališč, kjer bomo danes polagali vence, pa tudi ostalih obeležij na tem območju. Z ureditvijo pokopališč, ki so del kulturne dediščine, in nagrobnih obeležij ter imen posameznikov na njih, se ohranja poseben osebni vidik spomina. Zato si ob komemoraciji kot je današnja lahko le želim, da so podobne prireditve, kjer se spominjajo padlih vojakov različnih narodnosti, med njimi Slovencev, tudi po drugih delih naše širše skupnosti – Evropske unije.

Zelo pomembno je, da ob tem skrbimo za negovanje zgodovinskega spomina in poštenega odnosa do preteklosti. Ob trenutkih kot je današnji in bližajočim dnevom spomina na mrtve pa predvsem do tistih, ki so padli v vojnah ali zaradi vojnih delovanj. Ohranimo jih v spoštljivem spominu. Na to nas poziva tudi zapis na tukajšnji kapelici. Kljub pomenljivosti tega zapisa, pa naj ob stoletnici konca prve svetovne vojne na Slovenskem, v imenu tukaj pokopanih vojakov, parafraziram našega pesnika, da zato za kar so umrli, ne bi smeli umreti.

Naj ne bo pozabljeno in hvala vsem.